

בבא מציעא יז

עניין: הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום

בראשית רבה ח, ה

ה"אמר ר' סימון בפשעה שבא הקדוש ברוך הוא לבראת את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת פתים ופתים וחסירות חבורות מהם אומרים אל יבא ומהם אומרים יבא. ה"א הוא דכתיב (תהלים פה יא) חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. חסד אמר יבא שהוא גומל חסדים, ואמת אמר אל יבא שכלו שקרים. צדק אמר יבא שהוא עושה צדקות, שלום אמר אל יבא דכוליה קטטה. מה עשה הקדוש ברוך הוא נטל אמת והשליכו לארץ, ה"א הוא דכתיב (דניאל ח יב) ותשלף אמת ארצה.

ר' הונא רבה של צפורין אמר עד שמלאכי השרת מדינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו בראו הקדוש ברוך הוא. אמר להן מה אתם מדינין, כבר נעשה אדם.

שם משמואל ר"ה תרע"ז ליל א'

והטעם יש לומר מה שלפעמים השי"ת בעצמו דן, הוא משום שחפץ חסד הוא, וחפץ להצדיק בריותיו, וכאשר הביט שלפי מעשה הנגלה אין לחפש ולמצוא מעשה, דן בעצמו וצופה ומביט עד סוף כל הדורות, ודן לפי המעשים הטובים ואפי' אותם העתידים כנ"ל, וכמ"ש בתנודב"א (פרק א') ברוך המקום ברוך הוא שמכיר בראש מה שיהי' בסוף ומגיד מראשית אחרית מקדם אשר נעשה ויודע מה שנעשה ומה שעתידי להיות, וצופה לטובה ואינו צופה לרעה וכו'. ולמחר כשבאים המקטרגים נאמר להם שכבר נחתך הדין, והטוען אחרי מעשה ב"ד לא אמר כלום, ומובן שזה הוא רק כשרואה שלא יוכלו לעמוד בדין כי אין מרחמים בדין, ובאשר מלך במשפט יעמיד ארץ ואוהב את הדין ואינו מדחה את המקטרגים בגילא דחטתא, מצדיק את בריותיו באופן זה. ומובן לפי"ז שדין זה איננו כולל בכל הענינים אלא בחלק הענינים שלפי עומק הדין לא יצאו זכאים, ויתר הענינים נדונים ביום מחר לפני ב"ד מדת הדין ומדת הרחמים, והמקטרגים מקטרגין, והסניגורים מלמדין סניגוריא, וצריכין לקול שופר ולזכרונות, שיהי' עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, אבל הענינים שנידונין בלילה לפני הקב"ה אינן נזקקין לכל אלה. ואפשר